

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

Araştırma Sorusu: Ayfer Tunç'un "Suzan Defter" adlı romanında eş zamanlı "günlük" kurgusunun aile-birey ilişkilerinin yansıtılmasındaki etkisinin incelenmesi

Ders: Türkçe A, Category 1

Sözcük Sayısı: 3945

İçindekiler Tablosu

<u>I. GİRİŞ .....</u>	<u>2</u>
<u>II. ROMANDAKİ EŞ ZAMANLI GÜNLÜK KURGUSU .....</u>	<u>3</u>
<u>III. ROMANDAKİ GÜNLÜK SAHİPLERİ ÜZERİNDEN AİLE-BİREY İLİŞKİSİ .....</u>	<u>7</u>
<u>IV. SONUÇ .....</u>	<u>15</u>
<u>V. KAYNAKÇA.....</u>	<u>17</u>

I. GİRİŞ

Toplumda yaşamak belirli kuralları beraberinde getirir. Bu kurallar aile yapısının oluşumunu oldukça etkilemektedir. Aile yapısı da çeşitli roller barındırır. Bu roller, aile üyeleri tarafından ailenin ve üyelerinin bireysel gereksinimlerinin karşılandığı ve sürdürüldüğü aktiviteler ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır.¹ Aile birey ilişkisinde sürdürülemeyen veya sağlıklı yapılanamayan işlevler bireyin yaşamında, çocukluğundan itibaren baş gösteren birtakım sıkıntılar ortaya çıkarmaktadır ve bunlar gelecekte farklı boyutlarda kendini gösterebilmektedir. Bahsedilen sıkıntılar, Ayfer Tunç'un *Suzan Defter* adlı romanda iki farklı karakterin eş zamanlı olarak oluşturdukları günlükleri üzerinden verilmektedir.

Günlük; düşünce akışının rahatça kâğıda döküldüğü, duygusal durumu hafifletmeye yarayan bir araçtır. Metin seçimi olarak günlüğün kullanılması, bireyin ailevi problemler yüzünden oluşan sıkıntılarını okura aktarmada samimi, yalın ve dürüst bir anlatımın yakalanmasına olanak vermektedir. Bununla beraber edebi bir tür olarak okura karakterlerin bakış açılarının yansıtılmasında kullanılmakta ve karakterlerin iç dünyalarının yapıtta işlenmesini kolaylaştırmaktadır. Bireyin düşünce yapısının, kendisine ve çevresine yaklaşımının ve iç dünyasının yapılandırılmasında aile içi ilişkilerinin rolü büyüktür. Bu düşüncelerin aktarımında, günlük türünün bireyin geçmişini ve duygu birikimini direkt olarak bireyin ağzından yazılmış olma özelliğinden yararlanılmaktadır.

Ayfer Tunç tarafından kaleme alınan *Suzan Defter* romanı kadın ve erkek olmak üzere iki farklı odak figürün aile ilişkilerinin yetişkinlik dönemine yansıyan etkileri, günlük türünün sağladığı olanaklar doğrultusunda okura sunulmaktadır. Bu çalışmanın amacı, yazınsal metinlerde sıklıkla işlenen bir konu olarak bireyin yaşamında karşılaşacağı olumsuzlukların “sağlıksız” aile ilişkisinden kaynaklandığı tezini karakterin iç dünyasının irdelenmesiyle ele

---

¹ Hallaç, Saliha& Öz, Fatma. (2014). Aile Kavramına Kuramsal Bir Bakış.142-153.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/115018>

almaktır. Roman kurgusunda yer alan Derya ve Ekmel Bey karakterlerinin eş zamanlı olarak yazdıkları günlükleri biçiminde oluşturulan roman bu konuyu işleyen diğer eserlerden bu yönüyle farklılık göstermektedir.

II. ROMANDAKİ EŞ ZAMANLI GÜNLÜK KURGUSU

Ayfer Tunç'un, *Suzan Defter* adlı yapıtında aile- birey ilişkisinin bireyin yaşamı üzerinde doğurduğu sorunlar, eş zamanlı günlük kurgusundan yararlanarak işlenmektedir. Ayfer Tunç romanda bireyin karakter gelişiminde ailenin ve özellikle çocukluk döneminin etkisini Ekmel ve Derya karakterlerinin günlükleri üzerinden aktarmaktadır. Romanda kurgulanan karakterlerin farklı aile yapılarında büyümelerine ve farklı yaşam biçimleri benimsemelerine karşın benzer sorunlarla karşılaşmaları, hayatlarını idame ettirirken sağlıklı bağlar kuramayışları ve yalnızlıklarının temelinde aile ilişkileri yer almaktadır.

Tunç, yapıtlarında oluşturduğu karakterlerin eylemlerinin anlamlandırılması için figürlerin ailevi geçmişlerinin, çocukluklarının, büyüdüğü çevrenin açıklanması gerektiğini savunur. Bu durumun nedenini de şöyle aktarır:

*"Ben içerden gelen etkilerle uğraşıyorum. Beni ilgilendiren olay değil, travma. Elbette dıştan gelen bir etkiyle içerdeki travmaları da açığa çıkartabilirim. Ama dışarıdan ya da içeriden gelsin, sonuçta üstünde çalıştığım şey incinmiş bir insandır. Öte yandan, kutsal aile yanılışı içindeyiz. Kişilerin aile kurarken travmalarından bağımsız hareket edeceğini varsayıyoruz. Oysa bizi yetiştiren anne babalarımızın zayıflıklarının, hatalarının ya da kaderin başlarına ördüğü çoraplar sonucu aldıkları yaraların izini taşıyarak aile kuruyoruz... Yaralı anne babalar çocuklarını da yaralarlar, isteyerek yapmaları gerekmez. İlişkilerin bir özelliği de budur, turnusol kâğıdı gibi yaraların açığa çıkmasına yol açar."*² Ayfer Tunç, bu ifadesinde romanlarında kurguladığı karakterlerin aile yaşamlarından taşıdıkları

---

² Bakkaloğlu, Şeyma. (2018) Ayfer Tunç'un Roman ve Hikayelerinde Sosyal Eleştiri. Yüksek Lisans Tezi.

olumsuzlukların bireyin yetişkinliğinde etkili olduğunu ve yapıtlarında olayın kendisine değil, bireyin bu aile kökenli yaralayıcı yaşantısına önem verdiğini vurgulamaktadır.

Suzan Defter adlı yapıtta karakterlerin günlükleri kadın karakterin (Derya) günlükleri sadece tek numaralı sayfalar, erkek karakterin günlükleri (Ekmel) sadece çift numaralı sayfalar olacak şekilde, yan yana, aynı tarihte yazılan günlüklerden oluşacak biçimde basılmış; eş zamanlı günlük kurgusunu alışlagelmedik biçimde aktarmıştır. Sözcük anlamı olarak günlük, “*Günü gününe tutulan anı yazısı ya da bu yazıları içine alan yapıt, günce.*”³ biçiminde tanımlanmaktadır. Bu anlamda günlük, diğer yazın türlerine kıyasla yeni bir yazın türü olup gündelik hayatın içinden söylemler barındıran, içsel bir tür olarak görülmektedir.⁴ Günlük türünün aynı zamanda roman ve öykü gibi diğer türlerle iç içe geçebilen yapısından ötürü yapıtta günlük kurgusu tercih edilmektedir.⁵ Romanda, Derya ve Ekmel karakterleri, Ekmel’in evini satmak istememesine karşın satılık ilanı vermesi ve Derya’nın satın almak istememesine rağmen evi görmeye gitmesi üzerine ironik bir tesadüfle tanışmış ve iki karakter de aynı gün günlük tutmaya karar vermiştir. Bu durum eş zamanlı günlük yapısının kurguyu anlamlandırmadaki önemini vurgulamaktadır.

Günlük, yazım tekniği olarak romanın ve hikâyenin içinde yer alabilen¹ yapısından ötürü yapıtta, kadın ve erkek olmak üzere iki farklı karakterin iç dünyalarının aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Günlük türü yazan bireyin iç dünyasını, kendisi ve çevresiyle iç hesaplaşmalarını tüm çıplaklığıyla gözler önüne seren bir yazım türü olması sebebiyle *Suzan Defter* adlı yapıtın kurgusunda tercih edilmektedir. Ekmel ve Derya karakterlerinin geçmiş hataları, yaşamları ve aileleri ile ilgili iç hesaplaşmaları günlüklerine aktardıkları satırlar

---

³Türk Dil Kurumu, Günlük, Erişim tarihi: 11.12.2023 <https://sozluk.gov.tr/>

⁴ Mutlu, Hasan Hüseyin&Uygur, Muhammed Eren. (2023). Türkçe Eğitiminde Metin Türü ve Özellikleri Açısından Günlük/Günce Türü. T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 3.

⁵ Fıstıkçioğlu, Ferhat Mustafa. (2021). 20. Yüzyıl Türk Edebiyatında Günlük. Doktora Tezi, T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

üzerinden verilmiştir. Bireyin kendisiyle ilgili düşünceleri ve bu düşünceleri kâğıda, günlüğe dökerken tercih ettiği kelimeler günlük sahibinin geçmişi, aile yaşamı ve başından geçen zorlu olaylar ile ilgili bilgi vermektedir. Bununla birlikte günlük türünde yazan kişinin kendisine olan tavrı ve olaylara bakış açısı ile ilgili önemli bilgiler bulunmaktadır. Romanda ele alınan Ekmel ve Derya karakterlerinin yaşadıkları farkındalıklar ve bu farkındalıklar karşısında kendilerine karşı tavırları günlük kurgusu içerisinde yansıtılmaktadır.

Ekmel ve Derya karakterlerinin yaratımında, düşüncelerinin özneliği ve aynı olayları farklı biçimlerde anlatımı, günlük türünün kişiselliğinden ve kadın- erkek bakış açılarının farklılığından kaynaklanmaktadır. Ekmel ve Derya karakterlerinin hissettiği süreklileşen “huzursuzluk” duygusu ve bu duygu durumunun ailevi kökenli oluşu birbirleriyle olan diyalogları ve günlüklerini yazarken seçmiş oldukları betimlemeler, sıfatlar ve retorik sorular üzerinden verilmektedir. “Huzursuzluk” ve “yalnızlık” duygularının iki karakter üzerinde de aile kökenli oluşu günlük kurgusunun eş zamanlı ilerleyişiyle açığa çıkmaktadır.

Ekmel figürünün “*Ölüm seninle bir anlaşma yapalım. Şu lanet olası defter dolduğunda bana gel. Bak kalan ömrümle kafa tutuyorum sana- sen ki en tabii korkusun*” (Tunç, 8) ifadesi figürün çocukluk yaşamında, aile içinde başlayan ve uzun yıllar süregelen huzursuzluk hissiyle başa çıkamadığını ve ölümü seçtiğini aktarmaktadır, öyle ki Ekmel Bey öldükten sonra defteri/ günlüğü okuyacak kişiye not bırakmaktadır: “*Belki bir gün bu defteri eline geçirecek meçhul kişi: Sanma ki, akli, suyu çekilmiş bir kafatasının içinde bir avuç kar gibi hızla eriyen bir adamın defterini okumaktasın... Gerçek bir hayat hikayesi gibi değil gülüp geçtiğin basit romanlar gibi oku beni. Bir iz kalsın ardımda, ama okunduğu anda unutulacak bir iz. Unutulmayacak bir iz bırakan adamlardan değilim.*” (Tunç, 10) ifadesi Ekmel’in kendisini hatırlanmaya değer görmediğinin, kendisini küçük gördüğünün ve değersiz hissettiğinin göstergesidir. Bunun yanı sıra günlüğünün o öldükten sonra okunacağı ve kısa sürede unutulacak da olsa bir iz bırakacağı yönünde gizli bir umudu vardır. Derya’nın

da günlüğünün ilk sayfalarında günlük tutmakla ilgili “*İnsan ya kendi kendine konuşur ya kendi kendine yazar.... Benim yine günlük tutmaya başlamam hiç hayra alamet değil.*” (Tunç, 9) Derya’nın bazı zamanlarda iç dünyasındaki olumsuz duygularla başa çıkamadığı ve bu zamanlarda günlük yazmaya başvurduğu belirtilmektedir.

Romanın zaman kurgusunda yer alan iki önemli olay, Kıbrıs Savaşı ve 12 Eylül olaylarıdır. Bu iki olay karşısında Derya duygularıyla başa çıkmakta zorlanmış ve günlük yazmaya başvurmuştur. Kıbrıs Savaşı süresince ilkokulda olan Derya, günlüğüne Kıbrıs’taki olayları aktarmış ve savaş bitmeden günlük tutmayı bırakmıştır. 12 Eylül ise Derya’nın hayatında büyük bir önem taşımaktadır. Bu dönemde günlük kurgusunda sıklıkla kullanılmakta olan ünlem işaretleri figürün içinde bulunduğu durumun önemine ve öfkesine dikkat çekmektedir. “*Bir kalın do, bir ince do, gamlı defterim benim; ince do sevgili günlük, kalın do katil oligarşi.*” (Tunç, 11) Bu dönem Derya karakterinin hayatında ona sevildiğini hissettiren tek kişi olan abisinin hapse girdiği ve ardından yurt dışına çıkıp bambaşka bir kişiliğe büründüğü, Suzan’dan ayrıldığı dönemdir. Bu sebeple Derya karakteri “ince do” sembolüyle dış dünyadan uzaklaşarak iç dünyasıyla bağ kurduğu günlüğünü, “kalın do” sembolüyle ise katil olarak nitelendirdiği oligarşiyi betimlemektedir. Derya figürü hayatını bu denli etkileyen olaylarla karşılaştığında günlük tutmaya başlamakta, yazım diline kimi zaman öfkesini kimi zaman ise yalnızlığını aktarmaktadır. Derya’nın 16 Kasım’da günlük tutmaya başlamasının sebebi ise kendi anlamlı hikayesini yazma, hayatının baş rolü haline gelebilme isteğidir. Figürün günlüğüne yansıttığı “*Artık yazdıklarımın bir anlamı olsun istiyorum. Bir şey söylüyor olayım. Bu ne bu, bu satırlar ne anlama geliyor? diye bir soran olursa, sanki olabilirmiş gibi, diyeyim ki: bu bir hikâye, ama biraz karışık.*” (Tunç, 13) sözleri ile Derya’nın hayatı boyunca dinlendiğini hissedemediği düşüncelerini dışa aktarma, sesini duyurma ve yaşamına bir anlam katma isteği ile benliğini bulma yolculuğunun günlük kurgusuna yansıtımının aktarımıdır.

III. ROMANDAKİ GÜNLÜK SAHİPLERİ ÜZERİNDEN AİLE-BİREY İLİŞKİSİ

Ayfer Tunç roman ve öykülerinde karakter gelişimi, çocukluk ve aile içi ilişkilerini sıklıkla ele almıştır. Bu durumu Necip Tosun, Günümüz Öyküsü kitabında Ayfer Tunç'ta çocukluk temasının Ahmet Hamdi Tanpınar'da olduğu gibi olumsuz bir metafor olarak kullanıldığını şeklinde açıklar.

"Tıpkı Ahmet Hamdi Tanpınar'da olduğu gibi çocukluk onda olumsuz bir metafordur. Kahramanlarının hastalıklı hâllerinin, hayatta tutunamamışlıklarının nedeni çoğunlukla çocukluktur. Çocukluğun derin izleri büyüyünce bir vehim olup çıkar. Çocukluk bir karabasan gibi, hayatları boyunca kahramanları takip eder. Onları başarısızlığa, hastalıklı hâllere, deliliğe sürükler".¹

Suzan Defter adlı romanında da bu durum gözlemlenmektedir. Suzan ve Ekmel karakterleri aile ortamında sevgi hissedemeyen karakterler olarak kurgulanmıştır. Psikolojiyle yakından ilgilenen Tunç'a göre bireyin kişiliğinin oluşmasında ailenin etkisi büyüktür. Toplumun diğer birimleri tarafından açılan yaraların kolay atlatılacağını fakat aileler tarafından açılan yaraların kalıcı bir hasara yol açacağını ve bütün hayatında bu hasar tarafından yönetileceğini düşünür¹ Dolayısıyla Tunç tarafından yaratılan bu karakterler aile içinde sevgiyi hissedemedikleri için dış dünyayla sağlıklı ilişkiler geliştirememiş, sosyal hayatlarında ve özel yaşamlarında başarılı olamamış bireylerdir. Yazarın "Kapak Kızı", "Yeşil Peri Gecesi" ve "Osman" romanlarından oluşan üçlemesinde de Şebnem ve Osman karakterleri olumsuz aile koşullarıyla büyümüş, bu nedenle yetişkinlik döneminde de kendini topluma ait hissedememiş karakterler olarak kurgulanmıştır. Ayfer Tunç bir söyleşisinde "ev" ortamıyla ilgili "Yuva temel içgüdülerden biridir. İnsanın en güvende olduğu yer annesinin rahmi. Ama oradan çıkmışız bir kere, geri dönemeyiz. Onun için bir yuva yapıyoruz kendimize, kendimizi güvende hissettiğimiz yer ev." (İnci, 2014, 243) açıklamasını yapmıştır.

Ekmel Bey karakteri kendi evini hiçbir zaman bir “yuva” olarak görememiş, bu durumdan ise annesini sorumlu tutan bir kişi olarak kurgulanmıştır. Ekmel Bey’in “*İnsan hayatı bir rahim arayışından ibarettir (...) Ev rahimdir. Bundandır kendimize bir ev aramamız. Evi olan insan ne şanslı!*” (Tunç, 109) ifadesi figürün ailesiyle kuramadığı bağların günlüğe yansımalarıdır. Ekmel Bey bu sebeple hayatının bir noktasında her şeyin başladığı ve babasından kalma olan evine yerleşmiş fakat çocukluğunda ailesiyle oluşturamadığı “yuva” kavramından yoksun kalmıştır. Figür günlüğünde çocukluğunun geçtiği “ev” ile ilgili “soğuk” ve “ıssız” sıfatlarını tercih etmiştir. Ev içerisindeki tüm bireylerin birbirinden bağımsız ve “samimiyet” içermeyen ilişkisi günlük kurgusunda Ekmel Bey tarafından “*Altı lamba gibiydik, altı ayrı yerinden aydınlatan odayı*” (Tunç, 66) sözleriyle aktarılmaktadır. Ekmel Bey’in büyük abisi tarafından dile getirilen “*Deli miyim ben evde oturayım?*” (Tunç, 40) sözleri evdeki bu huzursuzluğun aile fertlerine işlediğinin kanıtı olma özelliği taşımaktadır. Ekmel Bey’in ailesiyle olan ilişkisinin ilerideki yaşamına etkisine bir örnek de pazar günleridir. Büyüdüğü evde pazar günleri en şiddetli kavgaların gerçekleştiği zamanlardır, evlendikten sonra da Ekmel Bey için bu günler huzursuz geçmiştir. “*Her pazar günü karımla birbirinden uzaklaşarak kuruyan iki su damlası olduk. Annemle babam her pazar birbirlerini erittiler.*” (Tunç, 44) Sözleri Ekmel Bey karakterinin yetiştiği; soğuk, sevgisiz ve küçümseyici tavırlarla çevrili aile ortamının figürün yaşamına doğrudan etkisine örnektir.

Derya karakteri için karşılıklı ve sağlıklı bağlar kuramama durumu, eşinden “abisine olan aşkı” yüzünde boşanmasıyla ve hayatı boyunca başka bir erkekle yaşamını birleştirememiş olmasıyla yansıtılmıştır. Boşanmaları sırasında eşinin Suzan’a “abin siler gözyaşlarını” demesi Suzan’ın abisine duyduğu “aşk”ın kendi evliliği üzerindeki olumsuz etkisini göstermektedir. Anlatma tekniği kullanılarak Suzan karakterinin iç dünyasıyla ilgili ayrıntılar günlüğüne yansıtılmıştır. Romanda Derya’nın Ekmel’e söyleyemediği düşünceler,

anlatma tekniğinden yaralanarak Derya'nın iç sesine söylenmiştir: *“Kahve içerken ne yapıyorum ben dedim, hiç tanımadığım bir adamın evinde oturuyorum saatlerdir.”* (Tunç, 43) Derya kendisini yalnızlaştıran, abisi ve Suzan ile geçirdiği yıllardan sonra hayatına devam edemeyen bir karakter olarak kurgulanmıştır. Bu sebeple Ekmel ile uzun ve kişisel sohbetlerini yadırgamıştır.

Derya, başına üzücü olaylar geldiğinde kendisini yalnızlaştıran, eve hapseden bir karakter olarak kurgulanmıştır. *“Her gün evden çıkmak için bir neden bulmalıydım. İşe gitmek gibi mesela. Yoksa yine dışarı çıkma korkusuna kapılacağım. Babaannemin ölümünde olduğu gibi.”* (Tunç, 19) Derya'nın olumsuz durumlar karşısında bir savunma mekanizması olarak gerçekleştirdiği evden çıkmama hali karakterin günlüğünde kullandığı dil ile aktarılmıştır. “Yine” sözcüğünün tekrarı, Derya'nın bu duygularından kaçış yöntemi olan evde kalma durumunun sıklıkla tekrarlanan bir eylem olduğunu göstermektedir. Derya, yetişkinlikte yaşayacağı birçok soruna temel oluşturabilecek, zedeleyici yaşantıları erken yaşta tecrübe etmiştir. Figür, günlüğünde büyüdüğü ev ortamı ile ilgili *“Soylu bir ev bu diye düşünürdüm. Biz soylu değiliz. Soylu olsak bu halde mi olurduk? Bu ev soylu ama”* (Tunç, 19) ifadelerini kullanmaktadır. Bu söylemlerde karakterin kendisini büyüdüğü ev ortamına dahi ait hissedememesi, “evi soylu görmesi” ve “kendisini soylu hissedememesi” tezatlığı üzerinden günlük kurgusuna aktarılmıştır. Figürün tercih ettiği devrik cümleler, düşünce akışının direkt olarak günlüğe yansımalarıdır. Derya, annesinin genç yaşta ölümünün ardından kendisini büyüten babaanne figürünü “anne”, babanın evdeki silik karakteri sebebiyle de abisini “baba” olarak özümsemiştir. Figür böylelikle ihtiyaç duyduğu duyguları yaşamak ve ailesindeki eksiklikleri tamamlamak için bir tür yöntem geliştirmiştir.

Abi karakteri, Derya'nın kendisine en çok değer gösterdiğini hissettiği kişi özelliğini taşımaktadır. Bu nedenle Derya, çocukluğundan beri abisine karşı karşılıksız ve nevrotik bir “aşk” duymaktadır. Derya'nın günlüğünde tasvir ettiği evdeki sevgiden uzak ve sadece temel

ihtiyaçları gidermeye yönelik “yapayalnızlık” ortamı bu duygu durumuna neden olmuştur. Abisi ve abisinin eski sevgilisi olan Suzan ile geçirdiği zamanlar hayatının şekillenmesinde rol almıştır. Kendisini abisi ve Suzan’ın ilişkisindeki üçüncü kişi olarak tanımlamaktadır. Derya, Suzan ve abisinin ilişkisinde hem abisini kıskanmakta ve onun sadece kendisiyle ilgilenmesini arzulamakta hem de Suzan ile araları ne zaman bozulsa aralarını düzeltmeye çalışmaktadır. Derya, Suzan’ı abisine duyduğu büyük “aşk” ve abisi için katlandığı durumlardan dolayı kendisiyle özdeşleştirmektedir. “*Abim bana kalamazdı biliyordum. Ama onu benim kadar sevemeyecek bir kadının olmasını da istemiyordum. Suzan onu benim kadar sevebiliyordu.*” (Tunç, 31) ifadesi Derya’nın abisine olan bağlılığıyla beraber abisinin sevgilisi olan Suzan’a olan sevgisini kanıtlamaktadır. Bu sebeple kendisini Ekmel’e Suzan olarak tanıtmış, Suzan’ın hayatını kendi hayatı gibi anlatmıştır. Derya, uzun yıllar abisine olan aşkı sebebiyle kendisini karakteriyle bir bütün hissedememiş, kendisini kabul edememiştir. Suzan karakterine sempati duymuş, abisi Suzan’ı terk ettiğinde kendisi de terk edilmiş hissetmiştir. “*Ama biz aynı erkeği seven iki kadındık. Aşkımız ve acımız birdi.*” (Tunç, 29) Derya’nın abisine duyduğu bu karşılıksız aşkın temelinde, çocukluk döneminde sevgi gördüğünü hissettiği tek erkeğin abisi oluşu yer almaktadır.

Baba karakteri, Derya’nın hayatında silik bir figür olarak kurgulanmıştır. Figürün günlüğüne babasıyla ilgili düştüğü notlarda babasını betimlerken kullandığı “yakın yabancı” ve “misafir”, “gizli” sıfatları figürün babasıyla arasındaki iletişimsizliğin, ikilinin bağları arasındaki kopukluğun ve baba olgusuna ulaşamamışlığın yansımasıdır: “*Hayatımıza sadece misafir, hayatımızdan çıktıktan sonra ardında çok ses bırakmış olan yakın yabancı*” (Tunç, 15) Derya’nın babasıyla ilişkisinin güçlü bağlara dayanmıyor oluşu, Derya’nın abisi dışındaki hiçbir erkeğe güvenememesi ve kimseye aşık olamamasına sebep olmuştur. Derya figürü günlüğü süresince bir erkekten bahsettiği neredeyse her cümlede abisine değinmektedir. Hayatı boyunca iletişim kurduğu ve karşılıklı sevgi gördüğü tek erkek olan abi karakteri,

figürün karşı cinse bakışını etkilemiştir. Figürün günlüğüne yazmış olduğu “*Abimi sayfalarca yazabilirim. Büyük aşkı. Hayatıma giren tek erkek. Ruhuma en çok dokunan erkek. Hayallerimi yıkan kahraman.*” (Tunç, 13) sözleri bunun kanıtıdır. Bununla birlikte roman boyunca Derya figürünün günlüğünde belirttiği abi karakterinin büyük değişimi vurgulanmaktadır. “*bana her gün biraz daha yabancılaşan adam*” (Tunç, 14) ifadeleriyle Derya’nın aşık olduğu ve kuvvetli bağlarla bağlı olduğu abisinin farklı birine dönüşmesine karşın tepkisi figürün günlüğüne yansımıştır. Günlük kurgusu boyunca abi figürü Derya tarafından iki şekilde ele alınmaktadır: 12 Eylül’den önce abisi ve Türkmenistan’a gittikten sonraki abisi. 12 Eylül öncesi ve hâlâ Suzan ile sevgiliyken abisi Derya karakterinin “aşık” olduğu Derya’ya sevgiyle bağlı olan, komünist, değerlerine sıkıca bağlı bir karakterken Türkmenistan’a gidip zenginleştikçe farklı bir kişiliğe dönüşmüştür. Abi karakteri açısından bir dönüm noktası olan bu olay, Derya’nın günlüklerine abisine olan “eski” hislerinden uzaklaşması ve sitem dolu bir dille eskiye olan özlemini belirtmesi şeklinde yansımıştır. Figürün günlük yazarken tercih ettiği dilde abisinin “eski” karakteriyle ilgili “hep gülümseyebilen”, “ümit dolu”, “onurlu”, “dimdik duran” sıfatları kullanılırken abisinin “yeni” haliyle ilgili “yaşlı”, “acı dolu”, “hüzünlü”, “yorgun” sıfatlarından yararlanılmıştır. Odak figürlerden olan Derya karakterinin günlüğünde tercih edilen bu sıfatlar, karakterin düşüncelerini ön plana çıkarmaktadır. Günlük yazmak, Derya için bir yüzleşme ve aynı zamanda bir farkındalık aracıdır. Böylelikle abisinin ve abisinin eski sevgilisi olan Suzan’ın ona olan etkilerini fark etmiş ve kendi korkularıyla yüzleşerek karakter gelişimine katkıda bulunmuştur. Abisi ve Suzan’a karşı hissettiği duyguları çözümleyebilmiş ve bu sayede hayatında daha aktif olabildiği, benliğini bulmaya yaklaştığı ve kendisini daha iyi tanıyabildiği başka bir evreye geçmiştir.

Derya’nın hayatında etkili olan kadın figürlerden babaanne karakteri, Derya’yı ve abisini yetiştiren, evdeki otoriteyi elinde tutan, düzeni sağlayan kişi olma özelliğini

taşımaktadır. Derya'nın günlük yazılarında babaannesini tasvir ederken kullanmış olduğu “ketum”, “sert”, “huzursuz”, “öfkeli ama iyi” sıfatları Derya'nın babaannesine karşı sevgi duyduğunu fakat bu sert tavırlardan ötürü bu sevgisini karşıya aktaramadığını göstermektedir.

“Ketumdu, sert kadındı, dalgın, huzursuz, mağrur, öfkeli, ama iyi kadındı.” (Tunç, 15)

Bununla birlikte babaannenin yine “ketum” tavrı sebebiyle sevgisini torunlarına yeterince gösterememesi, ev içerisindeki huzur ve sevgi ortamının oluşumunu engellemiştir. Bu durum da Derya'nın hayatı boyunca yalnız hissetmesine ve sevildiğini özümseyememesine neden olmuştur.

Odak figürlerden biri olan Ekmel Bey de tıpkı Derya karakteri gibi hayatı boyunca kendisini “yalnız” ve “anlaşılmamış” hissetmektedir. Ve tıpkı Derya karakteri gibi bu anlaşılmamışlık duygusunun temelleri figürün aile yaşamında atılmıştır. Günlük yazmaya başladığından beri “ölüm”, “anlam” ve “hiçlik” ifadeleri Ekmel Bey karakterinin kendi hayatını tasvir ederken kullandığı sözcük tercihleridir. Kendisinin, babasının, annesinin ve dedesinin hayatıyla ilgili “uzun süren bir sıkıntı” terimini kullanmaktadır. Ekmel Bey'in günlük kurgusunda kendisini sürekli olarak dışlanmış hissetmesi durumuna *“Ben mi gayret etmedim acaba kurulan düzene katılmaya” (Tunç, 26)* söylemi örnek gösterilebilmektedir. Figürün kendisini bu denli dışlanmış hissetmesinde annesinin, babasının, abilerinin önemli rolü olmuştur. Bu sebeple Ekmel Bey karakteri, yetişkinlik hayatında da “dikiş tutturamamış”, “silik” ve “sıkıntı dolu” yaşamını sürdürmüştür. Ekmel Bey karakteri çocukluğunun geçtiği ev ile ilgili “denizaltı” benzetmesi yapmaktadır. Denizaltı, denizin altından hareket eden, suyun üstünden görünmeyen bir araçtır, romanda denizaltı sembolüyle Ekmel Bey'in çocukluğunun geçtiği evdeki gün yüzünde çıkmayan ve aile içinde konuşulmayan, varlığına ve huzursuz etmeye devam eden sorunlar temsil edilmektedir. Evdeki bu gizli kalan, dolayısıyla çözümlenme fırsatı bulamayan sorunlar onun karakter oluşumunda etkili olmuştur.

Ekmel Bey'in babasıyla olan ilişkisi ile ilgili iç hesaplaşmaları, günlük kurgusu içerisinde önemli yer tutmaktadır. *“Babam avukattı. Ben de stajımı bitirip avukat olduğumda, gel benim yazıhanede çalış diyecek; böylece ayak işlerini bana gördürecek; en iyi niyetli kelimeleri bile çığırından çıkaran emredici bir tonla, şiddetini gırtlığımda hissettiğim, yakınmalı, öfke dolu sesiyle beni boğacak diye çok korkuyordum. Demedi. Üç kuruş harçlık için oğullarını yalvartmaktan yıllarca zevk almış babam, bir yazıhane döşedi bana, kendinden uzakta.”* (Tunç, 52) Günlük türü içerisinde bireyin iç dünyasının ve ailesiyle ilişkisinin yansıtımında iç çözümleme tekniğinden yararlanılmaktadır. Birey, dışarıya vuramadığı hislerini, yaşarken fark edemediği belli olayları yazdıkça fark etmektedir. Ekmel Bey karakterinin çocukluğundan itibaren ailesi ve yakın çevresiyle kurduğu ilişkilerde figürün kendisini değerli hissedemediği gözlemlenmektedir. Figürün babasıyla olan ilişkisinde anne babasının evlilik ilişkisinin büyük etkisi olmuştur. Anne-baba arasındaki gergin ve tek taraflı aşk, ev ortamındaki huzuru ve figürün “aşk” a bakışını etkilemiştir. Bu ilişkide babasının annesinden aşk beklentisi sonuçsuz kalmıştır, bu nedenle baba karakteri figürün günlüğüne annesi tarafından fark edilmek ve önemsendiğini hissetmek için kendisine dışarıda bir hayat kuran bir karakter olarak yansımıştır. Ekmel Bey günlüğünde babasıyla ilgili “öfkeli” ve “hiç” tasvirlerini sıklıkla kullanmaktadır. Figürün günlüğünde babasıyla ilgili aktardığı söylemlerin neredeyse tamamında annesinin baba karakterinin aşkına karşılık vermeyişi yer almaktadır. Bu durum baba-oğul ilişkilerinin gelişmemesine sebep olmuştur, Ekmel Bey babasıyla annesinin ilişkisinden öteye geçememiş, babası ise sevgisine karşılık alamadığından bu karşılıksız sevgiden doğan çocuklarıyla ilgilenememiştir.

Anne babanın sevgisi bireyin küçük yaşlardan itibaren gelişimi için son derece önemlidir, özellikle annenin sevgisi çocuk için gerçekten vazgeçilmezdir⁶ Bu durum *Suzan Defter* adlı eserde de Ekmel Bey karakterinin Derya/Suzan figürüne içini açarken, en çok anne yoksunluğunun içini ezişinin ön plana çıkmasıyla görülmektedir⁷. Romanda, Ekmel Bey karakterinin günlük kurgusunda “anne” figürünün mutsuz bir evlilik yaptığı ve evdeki huzursuzluk ortamına katkıda bulunduğu gözlemlenmektedir. Ekmel Bey, günlüğünde sıklıkla kendisini herkese yabancı, yalnız ve dışlanmış hissettiğinden bahsetmektedir ve hayatına giren kadınlara sağlıklı ilişkiler kuramamıştır. Figürün bu yaşantılarında annesiyle olan ilişkisinin ve figürün bu ilişkiyi nasıl algıladığının etkisi olduğu söylenebilmektedir. Ekmel Bey karakteri günlüğünde annesinden bahsederken “taş”, “demir”, “çelik” ve annesi ile babasının ilişkisini tanımlarken “içi erimiş, yok olmuş”, “kalbinin kapılarını kapatmış” sıfatlarını kullanmaktadır. Anelik olgusu genel anlamda “merhamet” ve “şefkat” kavramlarını temsil etmektedir.⁸ Annesinin sert ve duygularını şefkatli bir tavırla belli etmeyen karakteri sebebiyle Ekmel Bey hem annesi tarafından sevildiğini duyumsayamamış hem de annesinin huzursuzluğunu tüm aileye yansıtıışından dolayı kendisini evindeyken bile huzursuz hissetmiştir. İsviçreli Psikiyatır Jung, erkek çocuklar için anneyi “örtük bilinçdışının imgeleriyle dolu, henüz tanımadığı bir yabancı” olarak tanımlamaktadır. Ekmel Bey de bu tanımın bir kanıtı gibi annesine karşı hep yabancı kalmış, annesini tanıma fırsatı bulamamıştır. “*Tunçtan dökülmüş melek heykeli*” (**Tunç, 40**) cümlesi Ekmel Bey’in günlüğünde annesi için yapılmış bir benzetmedir. Tunç metalinin sert yapısını annesinin sert ve ketum karakterine benzetmekte, annesinden göremediği sevgiyi “melek” güzellemesiyle

---

⁶ Yavuz, Kerim. (Haziran 1991). Aile ve Toplum. Yıl: 1 Cilt: 1 Sayı: 2.

⁷ Demirli, Hande. Ayfer Tunç'un Romanlarında Yabancılaşma. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans Programı, 15723004.

⁸ Nas, Eşref. (2020). Yetişkinlerin Merhamet Kavramına İlişkin Algıları. Euroasia Journal of Social Sciences and Humanities, sayı 7, sayfa 63-77.

aktarmaktadır. Melek tasvirleri zamanla iyilik, merhamet, koruma ve masumiyetin sembolü haline gelmiştir⁹, Ekmel Bey'in annesini tunçtan yapılmış bir melek olarak tasvir etmesinin nedeni annesinden koruma ve merhamet görememesidir. Ekmel Bey annesiyle olan ilişkisinde bir annenin sağlaması gereken temel duygusal ihtiyaçları gideremediğinden annesini bir melek "heykel"ine benzetmektedir. Heykellerin sert cisimlerden yapılan oluşumlar olmasına rağmen Ekmel Bey'in bu "melek" heykelinin "tunç" gibi sert bir metal ile vurgulaması annesinin çocuklarına sevgi gösteremeyişinin bir yansımasıdır.

Ekmel Bey'in ailesinde figürün bireysel gelişimini etkileyen bir diğer karakter ise dede figürüdür. Dede figürünün hayatı da Ekmel Bey'e göre "hiçlik" üzerine kurulmuştur. "*Hiçliğin öyle üstüne basardı ki canımızı acıttırdı*" (Tunç, 64) ifadesi figürün dedesinin hayatıyla ilgili düşüncelerini aktarmaktadır. Bununla birlikte dedesi ile ilgili gözlemlerinden söz ederken Ekmel Bey günlüğüne "eşya gibi" benzetmesi yapmaktadır. Ekmel Bey çocukluğundan itibaren dedesini ailenin bir parçası olarak görmemekle birlikte "aykırı, ağır, yersiz bir parça" ifadesi figürün dedesinden duyduğu rahatsızlığı betimlemektedir. Ekmel Bey'in dedesinden bu denli rahatsız olmasının sebebi, dedesinin babasıyla olan çatışmasının Ekmel Bey ve babasının ilişkisine olan etkilerini gözlemlemiş olmasıdır. "*Ben babamla babamın babası arasında gittim geldim. Hep annemde durakladım.*" (Tunç, 64) Bu durum aile birey ilişkisinin kişinin ileriki yaşamına etkisine örnek verilebilmektedir. Ekmel Bey dede figürünün "intihar edemeyecek kadar tembel" hayatından da rahatsızlık duymakta ve bu sebeple günlüğünde en azından bir iz bırakmak istediğini vurgulamaktadır.

IV. SONUÇ

Ayfer Tunç, *Suzan Defter* adlı romanında günlük türünden yararlanarak aile birey ilişkisinin birey adına önemine dikkat çekmektedir. Derya ve Ekmel Bey figürleri üzerinden

---

⁹ Tezcan Kaya, Gülsen. (2020). Göksel Dünyada İyilik ve Kötülüğün Sembolleri: İslam Tasvir Sanatında Melek ve Şeytan. MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2383789>

aynı gün başlayan eş zamanlı günlük kurgusu iki figürün tanışmasıyla devam etmektedir. Bu durum her iki figürün de kendi duygularıyla tanışmasına, uzun yıllar birikmiş olan düşünce karmaşalarını çözümlenmelerine ve aile ilişkilerini yazıya dökerek farkındalık oluşturmalarına olanak sağlamıştır. Yazarın özellikle gündelik konuşmalar barındıran açık ve anlaşılır dili günlük türünün düşünce akışını yansıtmaya özelliğini vurgulamaktadır. Romanda yer alan iç çözümlenme kullanımı, karakterlerin sorunlarını içine atan ve suskun yapısını göstermektedir. Yazarın bu tercihleriyle iki farklı cinsiyetten iki farklı karakterin benzer aile geçmişlerinin ileriki yaşamlarında benzer etkiler bırakacağını anlatmıştır. Günlük türünü kurguya yerleştirmiş olmasının nedeni de türün bireyin duygularını en katkısız şekilde yansıtılmasına olanak tanınmasıdır. Karakterlerin bu günlükleri oluşturdukları birincil zamandaki bakış açılarıyla geçmişi değerlendirmeleri, aile bireyleriyle olan ilişkilerini irdeleyerek sorunlarının kaynağına indikleri görülmektedir. Derya ve Ekmel Bey karakterlerinin kendileriyle yüzleşme süreci olarak değerlendirilebilecek bu durum aynı zamanda günlük türünün de işlevini göstermektedir. Kişinin samimi biçimde kendi kendisiyle konuşması olarak tanımlanabilecek “günlük” çalışmanın odağında yer alan aile-birey ilişkisinin incelenmesinde önemli rol oynamıştır.

Bu tezin sonucunda, “aile birey ilişkisindeki sorunların bireyin gündelik yaşamına yansımaları” durumunun figürlerin iç hesaplaşma yaşamalarına neden olduğu, bu duygu durumunun ise yansıtılmasında günlük türünün büyük işlevi olduğu çıkarımına ulaşılmıştır. Romanda yer alan aile bireylerinin karakterler üzerindeki etkisi birbiriyle bağlantılı olduğu için bir bütün olarak bu çalışmada işlenmiştir. “Anne” ve “baba” karakterlerinin figürler üzerindeki etkisi ayrı bir çalışma konusu olarak belirlenebilir. Yine bu çalışmada sınırlı olarak yer verilen “ev” uzamı da betimlemeler odağında değerlendirilebilir.

V. KAYNAKÇA

Bakkaloğlu, Şeyma. (2018) *Ayfer Tunç'un Roman ve Hikayelerinde Sosyal Eleştiri*. Yüksek Lisans Tezi.

Demirli, Hande. *Ayfer Tunç'un Romanlarında Yabancılaşma*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans Programı, 15723004.

Fıstıkçıoğlu, Ferhat Mustafa. (2021). *20. Yüzyıl Türk Edebiyatında Günlük*. Doktora Tezi, T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

Güler, Deniz&Nazmi Ulutak. (1992). *Aile Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Türk Toplum Yaşantısında Aile*. Kurgu Dergisi, no. 11, 51-76. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1501409>

Hallaç, Saliha& Öz, Fatma. (2014). *Aile Kavramına Kuramsal Bir Bakış*.142-153. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/115018>

Mutlu, Hasan Hüseyin&Uygur, Muhammed Eren. (2023). *Türkçe Eğitiminde Metin Türü ve Özellikleri Açısından Günlük/Günce Türü*. T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 3.

Nas, Eşref. (2020). *Yetişkinlerin Merhamet Kavramına İlişkin Algıları*. Euroasia Journal of Social Sciences and Humanities, sayı 7, sayfa 63-77.

Pehlivan, Oğuzhan. (2017). *Aile Tanımı ve İlişkilerinin Toplumsal Olarak İnşası*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı.

<https://openaccess.hacettepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11655/3240/10141563.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tezcan Kaya, Gülsen. (2020). *Göksel Dünyada İyilik ve Kötülüğün Sembolleri: İslam Tasvir Sanatında Melek ve Şeytan*. MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi.

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2383789>

Tunç, Ayfer. (2022). *Suzan Defter*. Can Yayınları.

Türk Dil Kurumu, Günlük, Erişim tarihi: 11.12.2023, <https://sozluk.gov.tr/>

Yavuz, Kerim. (Haziran 1991). *Aile ve Toplum*. Yıl: 1 Cilt: 1 Sayı: 2.

